

Jerzy Urniaż

Uwagi o początkach sportu w województwie olsztyńskim (1945-1949)

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 47-66

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Urniaż

Uwagi o początkach sportu w województwie olsztyńskim (1945—1949)

Ruch sportowy w województwie olsztyńskim odradzał się w pierwszych powojennych miesiącach bez pomocy oraz ingerencji władz państwowych. Inicjatywa społeczna w organizowaniu sekcji i klubów sportowych wyprzedzała utworzenie odpowiednich organów państwowych zdolnych do kierowania sportem na terenie całego kraju. Przyczyny późnego powołania władz sportowych wynikały z różnicy poglądów pomiędzy Polską Partią Socjalistyczną i Polską Partią Robotniczą na temat modelu kultury fizycznej w Polsce Ludowej. Reaktywowany Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych związany z PPS był przeciwny łączeniu spraw wychowania fizycznego i sportu z przysposobieniem wojskowym. Odmienne stanowisko działaczy PPR i Komisji Centralnej Związków Zawodowych zmierzało do nawiązania bliższej współpracy z Ministerstwem Obrony Narodowej. Mimo poważnych rozbieżności w ocenie kierunku rozwoju ruchu sportowego między partiami na szczeblu centralnym, w styczniu 1946 r. Krajowa Rada Narodowa uchwaliła dekrety o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego przy MON oraz o powszechnym obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Powołano Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz Państwową Radę WF i PW¹. Był to początek państwowego zarządzania sprawami kultury fizycznej.

Organizacje związane ze sportem powstały w największych miastach województwa olsztyńskiego, mianowicie: Ostródzie, Giżycku, Morągu, Lidzbarku, Szczytnie, a przede wszystkim w Olsztynie. Do uprawiania sportu zachęcały obiekty i urządzenia sportowe, jakie pozostawili tu Niemcy i które mimo zniszczeń wojennych stanowiły podstawową bazę. Najgorzej wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o sale gimnastyczne nadające się najczęściej do odbudowy lub kapitalnego remontu². Znajdujące się w lepszym stanie stadiony i boiska sportowe po krótkich pobieżnych remontach pozwalały na dalszą działalność sportową. Miało to wpływ na powoływanie pierwszych dyscyplin sportowych, jakimi były piłka nożna i lekkoatletyka.

---

1 J. Gaj, K. Hądzelek, *Dzieje kultury fizycznej w Polsce w XIX i XX wieku*, Poznań 1991, s. 236.

2 Te w nienajgorszym stanie zamieniane były na koszary lub garaże, co powodowało ich dewastację — Archiwum Akt Nowych (dalej: AAN), Zespół Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (dalej: PUWFiPW), sygn. 78, s. 22. Stan urządzeń i obiektów sportowych na terenie woj. olsztyńskiego (Ziemie Odzyskane) sporządzony przez kpt. W. Giedgowda dyr. Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (dalej: WUWFiPW) w 1948 r.

Wykaz obiektów sportowych na terenie województwa olsztyńskiego wg stanu na 3 października 1947 r.

Powiat	Stadiony z bieżnią	Boiska sportowe		Hale sportowe	Sale gimnastyczne	Baseny otwarte	Strzelnice	Przystanie		Korty tenisowe
		duże	małe					wioslarskie	kajarskie	
Bartoszyce	—	2(1)	9(1)	—	—	—	—	—	—	—
Braniewo	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Giżycko	1	2	1	—	4	3	3	—	—	—
Górowo H.	—	—	1	—	1	1	1	—	—	1
Kętrzyn	—	1	14(3)	—	2	—	—	—	—	—
Lidzbark Warm.	—	1(1)	8	—	—	3	—	—	—	—
Morąg	—	—	4	—	1	2	—	1	—	—
Mragowo	—	1	2	—	4	1	2	—	3	3
Nidzica	—	1	3	—	2	—	—	—	—	—
Olsztyn m.	2	2(1)	19	1	2	—	1	—	3(1)	—
Olsztyn	—	—	8(1)	—	—	—	—	—	—	—
Ostróda	—	7	15	1	3	1	—	8(1)	3	—
Pasłęk	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
Pisz	—	2	—	—	—	2	3	—	—	—
Biskupiec	—	3	—	2	—	1	1	—	—	—
Hawa	—	10	2	—	3	—	3	—	—1	—
Szczytno*	—	5	—	—	1	—	5	1(1)	—	—
Węgorzewo*	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—
Razem	4	38	88	4	24	14	19	12	10	6

* Szczytno — posiadało skocznnię narciarską; Węgorzewo — przystań żeglarską, bojeiry oraz ujeżdżalnię; w nawiasach podano — obiekty prywatne

Źródło: APO, Urząd Wojewódzki, sygn. 391/88, ss. 303–309. Sumaryczne zestawienie znajdujących się na terenie woj. olsztyńskiego w stanie użyteczności urządzeń sportowych zostało sporządzone przez J. Grębockiego 3 października 1947 r.

Powyższy spis dokonany w październiku 1947 r. przez Wydział Wojskowy Urzędu Wojewódzkiego wykazywał typy obiektów sportowych oraz ich rozmieszczenie w powiatach. Wymienione tam obiekty należały do samorządów terytorialnych, Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego, wojska, szkół oraz osób prywatnych. Najlepiej pod tym względem przedstawiała się sytuacja w Olsztynie. Znajdował się tam wysoko oceniony przez fachowców Stadion Leśny³ nadający się do uprawiania lekkooletyki, oraz hala sportowa — poniemiecka ujeżdżalnia o wymiarach 86 × 25 m, która znajdowała się na terenie Oficerskiej Szkoły Artylerii⁴, trzykrotnie wykorzystywana w tym czasie do przeprowadzenia halowych mistrzostw Polski w la. Z biegiem czasu, po wykonaniu niezbędnych urządzeń sanitarnych i zaplecza, pełniła funkcję reprezentacyjnego obiektu sportowego z przeznaczeniem do gier sportowych i la.

Już w marcu 1945 r. sympatycy i organizatorzy spontanicznie rozwijającego się sportu spotkali się na pierwszym zebraniu organizacyjnym w sali Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Olsztynie. Powołano wówczas Wojewódzki

3 Stadion Leśny był w posiadaniu WUWFIPW i nosił wówczas nazwę Stadionu Miejskiego. Później należał do KS „Gwardia”. Potoczna nazwa — „Leśny” była tak popularna, że przetrwała do dziś.

4 L. Szczerbicki, *40 lat Okręgowego Związku Lekkiej Atletyki Warmii i Mazur*, Olsztyn 1986, s. 2.

Komitet Sportowy, którego czołowymi przedstawicielami byli Bohdan Wilamowski — prezes oraz Edmund Kosman — wiceprezes. Głównym celem organizacji było działanie na rzecz sportu. Mogli w niej uczestniczyć zarówno ludzie młodzi, jak i starsi, mężczyźni i kobiety, ludzie z różnych środowisk społecznych. Sport miał być swoistą formą zabawy, współzawodnictwa i rywalizacji sportowej, ale przede wszystkim służył odprężeniu psychicznemu i fizycznemu po doznanych cierpieniach minionej wojny. Był wówczas prawie jedyną formą rozrywki tutejszej młodzieży.

Pierwsze spotkania miały charakter wyłącznie towarzyski. Drużyny powstające w szkołach, różnych instytucjach i przedsiębiorstwach, zwłaszcza wśród pracowników Polskich Kolei Państwowych, Spółdzielni Spożywców „Społem”, wojska i milicji stanowiły okazję do wzajemnego zbliżenia całej załogi oraz lepszego poznania się. Mimo naturalnej rywalizacji, umiejętności nie odgrywały jeszcze tak ważnej roli. Często natomiast nawiązywano przyjaźnie, które łączyły osoby o tych samych zainteresowaniach.

W połowie 1945 r. ważnym wydarzeniem w Olsztynie były centralne uroczystości (pierwsze po wojnie) upamiętniające pięćset trzydziestą piątą rocznicę bitwy pod Grunwaldem⁵. Z tej okazji na Stadionie Leśnym odbyły się pierwsze oficjalne zawody w trójboju lekkoatletycznym (bieg na 100 m, skok w dal, pchnięcie kulą), w których zwyciężył Tadeusz Abramski z Olsztyna, bieg o Puchar Grunwaldu, w którym wziął udział Stanisław Abramski, brat Tadeusza oraz mecz piłki nożnej miejscowych drużyn spółdzielców i kolejarzy, zakończony zwycięstwem 2 : 1 pracowników kolei.

W tym czasie powoływano pierwsze kluby sportowe: Olsztyński Klub Sportowy „Warmiak”⁶ (wkrótce przemianowany na KS „Społem”, a później na SKS „Społem”), który zrzeszał pracowników spółdzielczości oraz Kolejowy Klub Sportowy Olsztyn⁷, skupiający pracowników kolei. Natomiast w województwie działalność rozpoczęły: Związek Zawodowy Kolejarzy w Ostródzie, Wojskowy Klub Sportowy w Lidzbarku Warmińskim i Powiatowy Klub Sportowy w Morągu.

Na szczególną uwagę zasługują dwa wspomniane kluby z Olsztyna, do których wkrótce dołączył Międzyszkolny Klub Sportowy „Lechia”, prowadzący działalność sportową wśród młodzieży olsztyńskich szkół średnich. Już wówczas ranga tych klubów była wysoka. O szybkim ich rozwoju zadecydowały wiedza

5 B. Łukaszewicz, *Olsztyn 1945–1985. Zapis czterdziestolecia*, Olsztyn 1987, s. 16.

6 Klub powołany został 20 VII 1945. Skład zarządu przedstawiał się następująco: płk Jakub Prawin — prezes honorowy, Zygmunt Górnicki — prezes zarządu, por. Eugeniusz Galke — wiceprezes, Tadeusz Białowas — kierownik sportowy, Kazimierz Ładnowski — z-ca kierownika sportowego, Władysław Bakowski — sekretarz, Helena Maroszek — z-ca sekretarza, Adamowicz — skarbnik, Prawinowa — z-ca skarbnika, Lewandowski — gospodarz, Bończyk — z-ca gospodarza. Szefem sekcji piłkarskiej został T. Białowas, lekkiej atletyki — K. Ładnowski, pływackiej — E. Jasiński — Archiwum Państwowe w Olsztynie (dalej: APO), Urząd Pełnomocnika Rządu RP, sygn. 390/81, s. 58. Protokół nr 1/45 z Walnego Zebrania Olsztyńskiego Klubu Sportowego. 20 VII 1945 r. o godz. 17.00 odbyło się Walne Zebranie Olsztyńskiego Klubu Sportowego.

7 KKS uznaje 15 VII 1945 r. za datę powołania klubu, jednak dopiero w grudniu 1945 r. odbyło się walne zebranie i wybrano zarząd w składzie: Jan Kazimierski — prezes honorowy, Edward Budzyński — prezes, Władysław Kobański — I wiceprezes, Bolesław Jasiewski — II wiceprezes, Stanisław Zieliński — sekretarz, Antoni Grotowski — skarbnik, członkowie: Stanisław Czekotowski, Franciszek Porębski, Edward Sachoń, Stanisław Siewierski, Waclaw Świeżawski — 40 lat KKS „Warmia”, Biskupiec 1985, s. 9.

i umiejętności osadników, którzy w okresie międzywojennym prowadzili działalność sportową, potrafili organizować i kierować placówkami sportowymi. Cieszyły się one poparciem lokalnych władz administracyjnych oraz patronujących przedsiębiorstw. Wymownym przykładem był OKS „Warmiak”, którego prezesem honorowym był płk Jakub Prawin. Klub powołany 20 lipca 1945 r. prowadził trzy sekcje sportowe: piłki nożnej, lekkiej atletyki i pływacką, które zapraszały na zajęcia sportowe w określone dni i godziny. Chętni do gry w piłkę nożną i uprawiania lekkoatletyki spotykali się we wtorki, czwartki i piątki o godz. 17.00 na Stadionie Leśnym, natomiast zainteresowani pływaniem w poniedziałki, środy i soboty o godz. 17.00 na jeziorze Ukiel (Krzywym). Mistrzostwa pływackie Olsztyna przeprowadzone przez klub w sierpniu wskazywały na kierowanie działalności sportowej do wszystkich mieszkańców miasta⁸.

We wrześniu 1945 r. sportowcy KKS Olsztyn wzięli udział w pierwszych zawodach sportowych kolejarzy w Warszawie, startując w ła, piłce nożnej i tenisie stołowym. Charakterystyczna dla początków ruchu sportowego, jak i okresu późniejszego była duża wszechstronność zawodników. Reprezentowali oni głównie te dyscypliny, które cieszyły się dużą popularnością. Należały do nich piłka nożna i lekkoatletyka. Gry zespołowe, jak koszykówkę i siatkówkę, traktowano najczęściej jako element rozgrzewki lub treningu piłki nożnej i ła. Zawodnicy byli jednocześnie działaczami, sędziami i szkoleniowcami. Do najbardziej znanych należeli: Tadeusz Abramski, Jerzy Konecki, Tadeusz Kraus, Kazimierz Ładnowski, Władysław Rusiecki, Czesław Skowroński, Leopold Szczerbicki, Kazimierz Troicki, Zygmunt Świeboda.

Powstające spontanicznie drużyny, mimo niewielkich umiejętności piłkarskich wynikających z braku instruktorów, były jednak zachętą do zakładania kolejnych klubów sportowych. Jesienią 1945 r. można już było przeprowadzić mistrzostwa okręgu. Udział w nich wzięło siedem drużyn. Zwycięstwo odniósł zespół Wojskowy Klub Sportowy OSA przed KS „Społem” i KKS⁹. Wszystkie spotkania piłkarskie prowadzili sędziowie nie posiadający uprawnień oraz dobrej znajomości przepisów gry w piłkę nożną. Pod koniec roku (28 grudnia 1945) powołano Okręgowy Związek Piłki Nożnej w Olsztynie. W skład zarządu weszli: Zygmunt Górnicki — prezes, Stanisław Angerman i Bohdan Wilamowski — wiceprezesi, Józef Bąkowski, i Adam Muchlewicz — skarbnicy, Wacław Świeżawski, Stanisław Molawik, Edmund Kosman — kapitan związkowy¹⁰.

Od tego momentu na terenie województwa olsztyńskiego systematycznie rozgrywano mecze piłkarskie, o których przebiegu informowały każdorazowo „Wiadomości Mazurskie”. Informacje i ogłoszenia ukazujące się w prasie ułatwiały pracę środowisku sportowemu. Szczególnie pomocne okazały się w działalności Wojewódzkiego Komitetu Sportowego, który na łamach „Wiadomości” powiadamiał o rejestracji zawodników, sekcji i klubów chcących wziąć udział w imprezach sportowych¹¹. Gazeta odegrała również doniosłą rolę

8 APO, Urząd Pełnomocnika Rządu RP, sygn. 390/81, Protokół nr 1/45, s. 58.

9 Dalsze miejsca zajęły: IV — ZZK Ostróda, V — PKS Morąg, VI — ZWM Olsztyn, VII — WKS Olsztyn — I sezon sportowy. Mistrzostwa piłkarskie okręgu, *Wiadomości Mazurskie* (dalej: WM), 1945, nr 3 z 18 XII.

10 *20 lat piłkarstwa Warmii i Mazur*, Piłka Nożna, 1966, nr 3, ss. 13—14.

11 *Prace organizacyjne sportu na terenie Okręgu Mazurskiego*, WM, 1945, nr 4 z 19 XII.

w kształtowaniu zainteresowań sportowych tutejszej młodzieży. Była także promotorem ruchu sportowego w całym województwie. W propagowaniu ćwiczeń fizycznych upatrywano szansę na kształtowanie korzystnych cech osobowości młodych ludzi. Zalety zdobyte na boisku, jak karność, solidarność, umiejętność współżycia w grupie, podporządkowanie się prawom i przepisom, miały pomóc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Uprawianie sportu miało zapewnić dobrze i higienicznie spędzony czas, rozrywkę w atmosferze społecznego zainteresowania i aprobaty. Olsztyn dysponował wówczas salami sportowymi OSA, KKS i KS „Społem”.

WKS był pierwszą placówką inspirującą i koordynującą działania tworzące się życia sportowego. Wydany przez niego w styczniu 1946 r. wojewódzki kalendarz sportowy przedstawiał się następująco:

- 20 stycznia — Pierwszy krok narciarski dla kobiet i mężczyzn
Szermiercze indywidualne mistrzostwa okręgu
- 27 stycznia — Mistrzostwa drużynowe w tenisie stołowym
- 2 lutego — Mistrzostwa okręgu w koszykówce
- 3 lutego — Mistrzostwa okręgu w siatkówce
Pierwszy krok bokserski
- 10 lutego — Indywidualne mistrzostwa w tenisie stołowym
- 17 lutego — Mistrzostwa lekkoatletyczne okręgu
- 27 lutego — Mistrzostwa bokserskie okręgu¹².

W lutym olsztyńscy działacze sportowi przyjęli propozycję Polskiego Związku Lekkiej Atletyki zorganizowania pierwszych powojennych Zimowych Mistrzostw Polski w lekkoatletyce. Zawody odbyły się 2—3 marca 1946 r. Mistrzostwa były znakomitą reklamą dla przyszłych adeptów tej dyscypliny, tym bardziej iż startujący w nich olsztyńscy lekkoatleci uzyskali kilka interesujących rezultatów. Biegacze KS „Społem” w sztafecie 6 × 50 m w składzie: T. Abramski, K. Ładnowski, Henryk Mikołajczyk, Tadeusz Stankiewicz, L. Szczerbicki i K. Troicki zdobyli pierwsze miejsce. Był to pierwszy tytuł mistrzowski w kraju w powojennej Polsce uzyskany przez zawodników naszego regionu. Dużą pomoc okazali mieszkańcy Olsztyna, oferując kwatery i noclegi uczestnikom mistrzostw. Pierwsza tak poważna impreza przyniosła województwu pełny sukces organizacyjny i sportowy. Powstawały nowe kluby sportowe, a mianowicie KS „Zryw” (na bazie ZWM), Harcerski KS, Milicyjny KS „Warmiak”, Wojskowe KS „Granica” i „Pocisk”, Akademicki Związek Sportowy przy Studium Prawno-Administracyjnym w Olsztynie oraz KS „Społem” w Lidzbarku i Szczytnie.

Wśród nazwisk ludzi sportu Warmii i Mazur trzeba wspomnieć dwie wyróżniające się postaci — T. Abramskiego i L. Szczerbickiego. Gdy z początkiem 1947 r. T. Abramski (używający pseudonimu wojennego Białowąs) opuścił na krótko Olsztyńskie, „Wiadomości Mazurskie” pisały: „Rezultaty tej pracy są do dziś widoczne. Nie są one wyłączną zasługą Białowąsa lecz jego energia, zapał i bezinteresowność w dużej mierze przyczyniły się do położenia podwalin pod pomyślny rozwój sportu na Warmii i Mazurach. Białowąs wywozi ze sobą

¹² „Wiadomości Mazurskie” organem Woj. Komitetu Sportowego. Najbliższe imprezy sportowe w Olsztynie, WM, 1946, nr 7 z 9 I.

6 tytułów mistrzowskich la. Tracimy w nim reprezentacyjnego piłkarza i siatkarza¹³. Natomiast L. Szczerbicki — absolwent Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego — były zawodnik AZS Wilno i „Legii” Warszawa, reprezentant Polski w okresie międzywojennym miał ogromny wpływ na rozwój lekkoatletyki w tych, jak i późniejszych latach.

Mistrzostwa Polski stanowiły również okazję do nawiązania kontaktów z innymi miastami. Wkrótce odbyły się dwa mecze lekkoatletyczne z reprezentacją Gdańska, oba przegrane przez Olsztyn. W czerwcu zorganizowano po raz pierwszy zawody międzyszkolne, w których ujawnił się talent Marii Ilwickiej (Piątkowskiej — przyszłej olimpijki) z MKS „Matura” w Giżycku, trenowanej przez nauczyciela wf Bolesława Kłosowskiego.

W połowie 1946 r. Olsztyn stał się miejscem towarzyskich imprez sportowych. Najczęściej odbywały się zawody piłki nożnej i lekkiej atletyki. Szczególnie aktywny był Mazurski Okręgowy Związek Piłki Nożnej powołany w kwietniu tego roku w miejsce OZPN. Wiosną w walce o mistrzostwo okręgu klasy A i reprezentowaniu okręgu w finałach mistrzostw Polski wystąpiło dwanaście zespołów. Ponadto odbyło się spotkanie reprezentacji Olsztyna i Warszawy w piłce nożnej. Mimo wygranej przez gości, miało duży wydźwięk propagandowy.

W lipcu oddany został do użytku drugi stadion w Olsztynie przy ul. Gietkowskiej. Odbyły się też Igrzyska Sportowe Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego¹⁴. Rozpoczął działalność KS „Zeom”, który mimo ambitnych planów istniał stosunkowo krótko. Szczegóły w tej sprawie zarząd klubu wyjaśniał na łamach prasy, pisząc m.in.: „Trudności te były spowodowane niemal tylko przez samych zawodników, którzy udział w rozgrywkach chcieli zdyskontować dla celów osobistych oraz łatwiejszego życia. Klub nie może patrzeć na hodowlę zawodników typu primadonna¹⁵. Zgoła odmienną postawę prezentowały siatkarki KS „Społem”, które wzięły udział w turnieju „Trzymamy straż nad Odrą” w Szczecinie. Jak wspominał Ryszard Zalewski na łamach „Gazety Olsztyńskiej”: „Zawodniczki nie otrzymały biletów kolejowych, nikt nie zapewnił transportu. Całym wyposażeniem zespołu było kilka bochenków chleba oraz konserwy. Podróż trwała kilka dni¹⁶. Siatkarki prowadzone przez Jadwigę Kontrymowicz zajęły wówczas trzecie miejsce.

KS „Zeom” (nazwa od skrótu Zakłady Energetyczne Okręgu Mazurskiego) stanowił przykład klubów tworzonych spontanicznie, które egzystowały zaledwie parę miesięcy z braku środków finansowych oraz instruktorów. Typowe dla tego okresu było powoływanie klubów ze stosunkowo dużą liczbą sekcji sportowych. Często entuzjazm działaczy i zarządów zakładowych klubów powodował, iż nie dostrzegano rzeczywistych możliwości wynikających z braku odpowiednich środków finansowych, kadry szkoleniowej czy wreszcie bazy

13 *Białowąs opuszcza Olsztyn*, WM, 1947, nr 7 z 11 I.

14 *Igrzyska sportowe OMTUR*, WM, 1946, nr 162 z 18 VII.

15 *KS „Zeom” został rozwiązany — krótki żywot beniaminka naszego piłkarstwa*, Życie Olsztyńskie, 1947, nr 71 z 11 VII.

16 R. Zalewski, *Spotkanie z historią*, Gazeta Olsztyńska, 1974, nr 11 z 14 I.

treningowej. Powodowało to rozdrobnienie i tak skromnych funduszy kierowanych na działalność sportową. Wszystko to razem było przyczyną niedomagań wielu klubów w województwie. Trudno dziś uchwycić rzeczywistą ich liczbę. Nie zmienia to faktu, iż o rozwoju sportu decydowała inicjatywa społeczna środowiska sportowego.

W trosce o popularyzację i dalszy rozwój „swoich” dyscyplin sportowych, działacze starali się organizować zawody atrakcyjne dla sportowców i dla widzów. Rozegrany jesienią 1946 r. mecz piłki nożnej reprezentacji Olsztyna z „Legią” Warszawa (1 : 3) zgromadził na Stadionie Leśnym „prawie wszystkich mieszkańców Olsztyna”¹⁷. Podobnie było w trójmeczu sportowym z udziałem Lublina, Torunia i Olsztyna w piłkę nożną, ła i grach zespołowych oraz biegu o Puchar „Wiadomości Mazurskich” z jego pierwszym zwycięzcą Zdzisławem Abramskim. Bieg ten o charakterze propagandowym stał się coroczną imprezą sportową pod hasłem „Szukamy nowych talentów”. Z czasem brali w nim udział znani zawodnicy krajowi.

Jak wspomniano, gry zespołowe, jak piłka siatkowa czy koszykówka stanowiły element rozgrzewki dla piłki nożnej czy ła, nie oznaczało to, że gry te były obce olsztyńskiej młodzieży. Pierwsze sekcje piłki siatkowej powstały przy KKS Olsztyn, KS „Społem” oraz Liceum Komunikacji i Gimnazjum w Olsztynie. Natomiast sympatycy koszykówki już w lutym 1946 r. przeprowadzili mistrzostwa okręgowe. Wzięły w nich udział trzy zespoły olsztyńskie. Zwycięstwo odniosła drużyna KS „Społem” przed KKS i Wojskowym Klubem Sportowym OSA. W kilka tygodni później zwycięski zespół rozegrał pierwsze wyjazdowe spotkanie w Toruniu z reprezentacją Oficerskiej Szkoły Artylerii. Wydarzeniem dla wszystkich sympatyków ła w województwie był start Stanisławy Walasiewiczówny, Jadwigi Wajsówny i Marii Kwaśniewskiej w pokazowych zawodach na Stadionie Leśnym. Udział czołowych zawodniczek kraju przybyłych z Warszawy miał pomóc w przełamywaniu dotychczasowych stereotypów kulturowych wśród ludności napływowej, w których bardzo często nie było miejsca na sport kobiecy. Strój sportowy, udział w zawodach były czymś niezwykłym, całkowicie obcym. Pokazowe zawody miały wpłynąć na zmianę sposobu patrzenia na sport, a przede wszystkim zachęcić kobiety do jego uprawiania. W Olsztynie powstał dzięki staraniom L. Szczerbickiego MKS „Lechia”, skupiający młodzież kobiecą i męską szkół średnich. Uprawiano wszystkie popularne wówczas dyscypliny sportowe. Były to: gry zespołowe, ła, narciarstwo biegowe, tenis stołowy, a nawet boks wśród chłopców. Na szczególną uwagę zasługiwała jednak sekcja ła, której zawodnicy pod koniec lat czterdziestych stanowili trzon reprezentacji województwa, ustanawiając wiele rekordów okręgu.

Pierwszym organem władzy państwowej powołanym w połowie 1946 r. do kierowania całością spraw związanych z rozwojem kultury fizycznej i sportu w okręgu olsztyńskim był Wojewódzki Urząd Wychowania Fizycznego i Przy sposobienia Wojskowego. Dyrektorem mianowany został kpt Witold Gied-

---

¹⁷ Wywiad z Kazimierzem Troickim, pionierem sportu olsztyńskiego, byłym zawodnikiem, działaczem i pracownikiem WUWFIPW, WUKF i WKKF przeprowadzony 14 X 1995 (zapis w posiadaniu autora).

gowd¹⁸. Pomieszczenia biurowe mieściły się w koszarach przy sztabie 15. Dywizji Piechoty i obejmowały cały budynek, w którym byli zakwaterowani także pracownicy.

W trudnej sytuacji znajdowało się szkolnictwo wszystkich szczebli, a zwłaszcza szkoły w małych miejscowościach i na wsi, co nie pozostawało bez wpływu na sport w powiatach. Dlatego też najpilniejszym zadaniem było szybkie utworzenie powiatowych urzędów WFiPW. W lipcu zostały skierowane pisma do starostów z informacją o kursach dla przyszłych referentek i referentów na potrzeby wf i pw¹⁹.

Stosunkowo szybko Wojewódzki Urząd WFiPW potrafił skompletować etatowy personel w Olsztynie. W latach 1946—1948 zatrudnił referentów cywilnych i wojskowych, m.in. w dziale wyszkolenia (sportowym) Gabriele Alakryską — absolwentką CIWF, L. Szczerbickiego, Bognę Czarnowską, Ignacego Erecińskiego, J. Kontrymowicz, C. Skowrońskiego, K. Troickiego oraz lekarza Mieczysława Pimpickiego. Wszyscy byli znanymi osobistościami w środowisku sportowym Olsztyna, brali czynny udział w imprezach sportowych.

Pierwszy Powiatowy Urząd WFiPW utworzony został już w sierpniu 1946 r. w Giżycku przez ppor. Mariana Rapackiego (późniejszego trenera kadry narodowej i olimpijskiej w kajakarstwie). Rok później pomyślnie ukończyło kurs na instruktorów sportu jedenastu komendantów powiatowych urzędów WFiPW, a kurs dla kandydatek na referentki dziewięć kobiet²⁰. Pracownicy urzędów WF i PW oraz uczestnicy obozów i kursów szkoleniowych korzystali ze zniżki na przejazdy kolejowe. Wspomagało to skromny budżet urzędów. Działalność WUWFiPW sprowadzała się przede wszystkim do organizacji zawodów, kursów instruktorskich oraz koordynowania pracy powstających związków sportowych. Czyniono także starania o pozyskanie osób do pracy w sporcie. Wymownym przykładem były spotkania z udziałem wojewody Wiktora Jaśkiewicza oraz delegatów okręgowych związków sportowych. Dotyczyły one możliwości oddelegowania z instytucji osób do pracy w sporcie, głównie w związkach sportowych. Angażowano znajomych oraz młodzież ze starszych klas. Działalność urzędów powiatowych ograniczała się jedynie do rejestracji istniejących już urządzeń sportowych i organizowania zawodów.

Mimo dużych trudności następowała powolna stabilizacja i dalszy rozwój tych klubów, które powstały w 1945 r. i następnym. Stabilizacja dotyczyła przeważnie sekcji piłki nożnej i ła, natomiast rozwój polegał głównie na tworzeniu nowych klubów i sekcji. Wzrosła liczba działaczy, zawodników, instruktorów i sędziów. Widoczny był postęp w zaopatrzeniu w sprzęt oraz porządkowaniu urządzeń sportowych. Uwidoczniły się także pierwsze zmiany organizacyjne, zwłaszcza łączenie niektórych klubów i zmiany ich nazw. Część

18 Zawodowy oficer Wojska Polskiego, rekordzista Polski w skoku wzwyż. W latach 1928—1932 zawodnik „Polonii” Warszawa, 1936—1939 WKS „Śmigły” Wilno.

19 APO, Urząd Pełnomocnika Rządu RP, sygn. 390/8, ss. 17—18. Pismo J. Szyrmera skierowane do starostów powiatowych o utworzeniu WUWFiPW oraz informacji o kursach wf i pw z 11 VI 1946.

20 APO, 1946—1947, sygn. 88, s. 185, Sprawozdanie W. Giedgowda do Urzędu Wojewódzkiego za maj z 2 VI 1947.

klubów zaniechała działalności z braku środków finansowych oraz zainteresowania społecznego. Postępująca kampania weryfikacyjna miejscowej ludności (przyznawanie jej polskiego obywatelstwa) umożliwiała zweryfikowanej młodzieży uczestniczenie w życiu sportowym. Pomimo iż nie prowadzono badań w tym zakresie, należy sądzić, że niewiele osób z tej grupy mieszkańców oddawało się zajęciom sportowym. Zależało to od postępowania miejscowych władz, stosunków lokalnych między miejscową ludnością i napływową, a przede wszystkim od tego, iż rdzenna ludność tych ziem zamieszkiwała tereny wiejskie i małomiasteczkowe, na których sport rozwijał się bardzo powoli.

W ramach usportowienia wsi, prowadzonego przez Związek Samopomocy Chłopskiej, powstały nieliczne ogniw przyszłych Ludowych Zespołów Sportowych skupiające młodzież wiejską. Pierwsze wiejskie koło sportowe powstało w Biesalu w połowie 1946 r., następne z początkiem 1947 r. w Prabutach, Wilkasach i Rudzienicach koło Iławy. Niezależnie od tworzących się kół sportowych młodzież wiejska miała najczęściej pierwszy kontakt ze sportem dzięki organizowanym przez powiatowe urzędy WFiPW imprez sportowych na terenie powiatów. Tak wspomina M. Rapacki: „W pierwszych powojennych latach sport uprawiano w dni targowe. Zjeżdżało się dużo młodzieży na targ do Giżycka, nawet z powiatu węgorskiego i wówczas odbywały się zawody. O sprzęt sportowy (kule, oszczepy, poręcze, piłki) starał się urząd, a także o stroje sportowe, które często były z darów UNNRA. Istotne znaczenie miał fakt, że dla większości młodzieży wiejskiej sport był do tej pory dziedziną nieznaną, natomiast jego początki oparte były o wzory przedwojenne”²¹. Dekret wydany w styczniu 1946 r. zobowiązywał Związek Samopomocy Chłopskiej do zajęcia się kulturą fizyczną na wsi. Wyrazem opieki było wysłanie do Olsztyna przez Zarząd Główny ZSCh czterystu dwudziestu koszulek sportowych²². W połowie 1947 r. ukazały się wytyczne pod nazwą „Akcja usportowienia wsi”, koncepcja, która nie została zrealizowana z braku odpowiednich działaczy w terenie.

Coraz większa liczba klubów sportowych wskazywała na potrzebę organizowania okręgowych związków sportowych, które mogłyby przejąć funkcję koordynatorów rozgrywek wojewódzkich w poszczególnych dyscyplinach sportu. Tymczasowe okręgowe związki kierowane przez komisarzy nie spełniały już tego zadania. Gwałtowny rozwój lekkoatletyki spowodował, iż (19 listopada 1946 r.) powołany został Mazurski Okręgowy Związek Lekkiej Atletyki w Olsztynie, którego prezesem został Kazimierz Kotowski²³. Jednak zasadniczy wpływ na rozwój la miał zarząd związku, w skład którego wchodził m.in.: L. Szczerbicki, G. Alakrytska, Czesław Skowroński — znany zawodnik z okresu międzywojennego startujący w barwach warszawskiej „Polonii”.

Kolejnymi związkami były Mazurski Okręgowy Związek Piłki Ręcznej, obejmujący koszykówkę, piłkę siatkową i szczypiorniaka (piłka ręczna) oraz

21 Wywiad z Marianem Rapackim, komendantem Powiatowego Urzędu WFiPW w Giżycku, założycielem sekcji sportowej kajaków w Olsztynie i trenerem kadry narodowej w kajakarstwie, przeprowadzony 12 XI 1995 (zapis w posiadaniu autora).

22 AAN, Zespół PUWFiPW, 1946—1947, sygn. 77, s. 13, Komunikat Zarządu Głównego ZSCh skierowany do PUWFiPW z 4 XI 1946.

23 L. Szczerbicki, op. cit., s. 4.

Mazurski Okręgowy Związek Bokserski. Boks, popularny w tym czasie głównie w jednostkach wojskowych, bardzo szybko zaczął być uprawiany w klubach sportowych. W lutym 1946 r. WKS przeprowadził zawody pod hasłem „Pierwszy krok bokserski”. W następnym miesiącu z inicjatywy Henryka Garstki powstała sekcja bokserska przy KS „Zryw” w Olsztynie. Pozwoliło to na przeprowadzenie pod koniec roku pierwszego meczu bokserskiego pomiędzy reprezentacją 15. Dywizji i KS „Zryw”. Spotkanie, które zakończyło się wynikiem 6:6 oglądało ponad pięciuset widzów. Na podkreślenie zasługiwał pokazowy pojedynek szkoleniowców obu zespołów. Pierwsze walki na terenie Olsztyna, a zwłaszcza mecze pięściarskie z drużynami innych miast, cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Świadczył o tym fakt, iż na sportowca 1947 r. wybrano boksera Mariana Dobija (SKS „Społem”). Kluby miały jednak kłopoty ze skompletowaniem drużyn. W pierwszych drużynowych mistrzostwach okręgu wzięły udział tylko dwie drużyny — SKS „Społem” i KS „Zryw”. Mimo trudnych początków MOZB w 1947 r. przeprowadził dziesięć spotkań pięściarskich w Olsztynie i pozyskał siedmiu sędziów. Fachowość sędziów podniosła poziom walk bokserskich, a pośrednio również technikę boksowania.

Sukcesy oraz wydzwięk propagandowy sportu, a przede wszystkim potrzeba jego uprawiania wpłynęły na powstawanie dalszych klubów. W 1947 r. rozpoczęły działalność: KS „Pocztowiec” w Olsztynie, międzyszkolne kluby sportowe: „Drwęca” w Ostródzie, „Piast” w Morągu, „Sztubak” w Szczytnie, ponadto „Granica” w Kętrzynie, OMTUR „Błękitni” w Braniewie. Nie bez znaczenia były tu II Zimowe Mistrzostwa Polski w la (8—9 lutego 1947) również przeprowadzone w Olsztynie, aktywizujące całe środowisko lekkoatletyczne. Poprzedzone zostały halowymi mistrzostwami okręgu z udziałem osiemdziesięciu zawodników z całego województwa, które miały na celu wyłonienie reprezentacji regionu. Wśród startujących w mistrzostwach Polski olsztyńskich zawodników najlepsze wyniki uzyskali Bogusław Lipski z olsztyńskiego AZS — I miejsce i Kazimierz Ładnowski (SKS „Społem”) — III miejsce w biegu na 60 m oraz sztafeta 4 × 50 m (Zdzisław Klemens, Henryk Rosochacki, Jan Rutkowski, Ryszard Woliński — MKS „Lechia”) — III miejsce.

Rok ten obfitował w prestiżowe zawody sportowe. PZLA powierzył działaczom MOZLA zorganizowanie biegu maratońskiego o mistrzostwo Polski. Odbył się mecz la pomiędzy reprezentacjami Olsztyna i Bydgoszczy zakończony zwycięstwem gospodarzy (72:69). Był on jednocześnie sprawdzianem możliwości sportowych przed Igrzyskami Ziemi Odzyskanych w Szczecinie (27—28 września 1947). Zespół z Olsztyna zajął tam trzecie miejsce za Gdańskiem i Wrocławiem, a wyróżniający się T. Abramski uzyskał wówczas drugi wynik roku w dziesięcioboju w kraju²⁴. Rosło także zapotrzebowanie na wykwalifikowanych sędziów la, mogących podjąć się organizacji dużych imprez sportowych. W połowie 1947 r. MOZLA przeprowadziło pierwszy kurs sędziowski dla mieszkańców województwa. Osiągnięcia olsztyńskich lekkoatletów, dogodne warunki do uprawiania la, głównie w Olsztynie, miały wpływ na powołanie w listopadzie lekkoatletycznego Ośrodka Przygotowań Olimpijskich.

²⁴ E. Miszczuk, *Rozwój lekkiej atletyki w woj. olsztyńskim w okresie powojennym (lata 1946—1957)*, s. 31 (mps pracy magisterskiej).

Wśród szkoleniowców, którym powierzono pracę z zawodnikami kadry narodowej, byli L. Szczerbicki i C. Skowroński.

Był to sygnał pozytywnej oceny przez władze centralne rozwoju lekkoatletyki w Olsztyńskim. Szczególnym uznaniem cieszył się Stadion Leśny. Przez długie lata stanowił miejsce spotkań wielu sław lekkoatletyki z kraju i zagranicy²⁵. Podobnie było z halą wojskową. Pozwalało to na całoroczną pracę szkoleniową. Województwo dysponowało wartościową kadrami instruktorską mającą dobre przygotowanie teoretyczne, która tworzyła zręby na tym terenie.

Sukcesy MOZLA aktywizowały inne związki sportowe. Sympatycy koszykówki mogli wziąć udział w dwóch kursach sędziowskich. Wykładowcą był W. Rusiecki, mianowany wkrótce przez Polski Związek Piłki Ręcznej sędzią ligowym, który przez wiele lat reprezentował województwo na szczeblu krajowym. Także zaproszenie warszawskiego zespołu YMCA w połowie 1947 r. miało pomóc w podniesieniu umiejętności olsztyńskich drużyn. Niespodzianką tego spotkania była wygrana olsztyńskiej reprezentacji (którą stanowili zawodnicy KKS) w koszykówce i siatkówce. Zwycięstwo nad zespołem warszawskim stanowiło dobrą reklamę dla tych dyscyplin sportu. Rozwój koszykówki ograniczał się wyłącznie do Olsztyna. Tu także odbywały się najważniejsze imprezy sportowe, jak również okolicznościowe zawody między klubami i reprezentacjami innych miast wojewódzkich. Należy podkreślić dobrą postawę KKS Olsztyn, który czterokrotnie zdobywał mistrzostwo województwa (1947—1950)²⁶. Natomiast siatkówka szczególnie popularna była wśród uczniów szkół średnich. Do głównych atutów gry należały: mała powierzchnia boiska, niewielka liczba zawodników i proste przepisy. Mobilizowało to szkolne drużyny kobiece i męskie do rozgrywania częstych spotkań. Miały one charakter czysto towarzyski, rekreacyjny.

W połowie 1947 r. odbyły się pierwsze zawody kolarskie zorganizowane z inicjatywy KS „Pocztowiec” i Wojewódzkiego Urzędu WFiPW. Na trasie 20 km rywalizowało siedmiu rowerzystów. Nieliczne wówczas, zawody o charakterze towarzyskim, ścigały niewielu szczęśliwców, którzy posiadali rowery. Mimo to wzbudzały one zaciekawienie widzów. Wydarzeniem sportowym o bardziej profesjonalnym charakterze był wyścig „Dookoła Polski” (1948), który przebiegał przez Warmię i Mazury.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się uliczne wyścigi motocyklowe. Powołanie Olsztyńskiego Klubu Motocyklowego (listopad 1946) miało wpływ na dobrą organizację wyścigów i rajdów. Odbywały się one w różnych miejscach województwa olsztyńskiego, a ich celem była popularyzacja sportu motorowego. Zawody rozgrywano w trzech klasach: do 250 ccm, powyżej 250 ccm i z wózkami.

Początki żeglarstwa na Warmii i Mazurach sięgają wiosny 1945 r. Powołano wówczas Centralny Ośrodek Ligi Morskiej w Łuczanie (Giżycko), którego komendantem został Stanisław Erciński. Była to próba wykorzystania walorów regionu oraz jego możliwości do uprawiania tej dyscypliny. Dokonano również remontów obiektów wodnych wraz ze sprzętem, którego najwięcej pozostało

---

25 M. Józwik, *Wojna trzydziestoletnia, Rzeczpospolita*, 1996, nr 245 z 19—20 X.

26 40 lat KKS, s. 20.

w Olsztynie, Węgorzewie, Giżycku i Mikołajkach²⁷. Były to łodzie żaglowe i bojery. Już w kwietniu 1946 r. Liga Morska zorganizowała pierwszy kurs żeglarski w Olsztyńskim. Największe kłopoty sprawiał brak odpowiednio przeszkolonych instruktorów oraz nagminny proceder wywożenia sprzętu wodnego do innych regionów Polski. Wydany w sierpniu 1947 r. specjalny okólnik zakazywał wywozu sprzętu i zobowiązywał wszystkich do przekazywania go Wojewódzkiemu Urzędowi WFiPW²⁸. Ukoronowaniem dotychczasowych działań było przeprowadzenie w połowie roku pierwszych regat żeglarskich z udziałem dziesięciu jednostek przez Jacht Klub Polski w Olsztynie. Duży wpływ na zainteresowanie żeglarstwem miał prezes Jacht Klubu dr Jan Janowicz. Zimą porą nieliczni miłośnicy żeglarstwa próbowali swoich sił na bojerach. Stosunkowo duża liczba ponemieckiego sprzętu zapoczątkowała rozwój żeglarstwa lodowego. Pozwoliło to na prowadzenie kursów już w latach 1947—1948 w Giżycku i Olsztynie przez Wojewódzki Urząd WFiPW²⁹. W tym czasie powstał pierwszy ośrodek bojerowy w Giżycku oraz sekcja „jachtingu lodowego” przy Jacht Klubie Polskim w Olsztynie. Zawody miały wówczas charakter towarzyski i pokazowy.

Śnieżne zimy sprzyjały zainteresowaniu narciarstwem klasycznym. Upowszechnianiem tej dyscypliny zajął się Wojewódzki Urząd WFiPW pod koniec 1946 r. Jednym ze współorganizatorów był dr Mieczysław Pimpicki. Wszystkie imprezy miały charakter towarzyski. Najczęściej odbywały się w Olsztynie w pobliżu siedziby urzędu. Stosunkowo duże zainteresowanie oraz atrakcyjny teren regionu miały wpływ na organizowanie kursów narciarstwa nizinnego. Szczególnie wyróżniały się Rudziska Pasymskie (skocznia narciarska), w których W. Giedgowd starał się stworzyć Centralny Ośrodek Szkolenia Narciarstwa Nizinnego w Polsce³⁰. Plonem podjętych wówczas starań było wyszkolenie 4 dyplomowanych sędziów narciarskich. Byli to: M. Pimpicki, C. Skowroński, Mieczysław Stafiński, L. Szczerbicki. Do końca lat czterdziestych nie powstała jednak żadna sekcja wyczynowa.

Powołanie 11 kwietnia 1947 r. Wojewódzkiej Rady Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego zakończyło pierwszy etap tworzenia życia sportowego. Przewodniczącym został wojewoda W. Jaśkiewicz. Przy radzie utworzone zostały komisje: lekarsko-naukowa, organizacyjno-techniczna, finansowa i propagandowa. W ich skład wchodził przedstawiciele organizacji sportowych, młodzieżowych, służby zdrowia i instytucji olsztyńskich³¹.

Utworzenie komisji lekarsko-naukowej było efektem pracy Przychodni Sportowo-Lekarskiej w Olsztynie, którą otwarto z inicjatywy chirurga M. Pimpickiego — lekarza sportowego i propagatora biegów narciarskich w Olsztynie. Przychodnia mieściła się w jednym budynku z Wojewódzkim

27 Do 1948 r. wyremontowanych było około 200 jednostek z wydobytych 400 sztuk. — Zob. AAN, Zespół PUWFiPW, sygn. 78, Stan urzędzeń, s. 22.

28 Olsztyński Dziennik Wojewódzki, 1947, nr 14 z 15 VIII, poz. 150, s. 218.

29 APO, Urząd Wojewódzki, Sprawozdanie Wydziału Wojskowego, tom I 1946—1947, sygn. 391/88, s. 154, Sprawozdanie za kwiecień 1947.

30 Ostróda — Węgorzewo — Rudziska centralne ośrodki sportowe na Mazurach, WM, 1947, nr 14 z 19 I.

31 APO, 1947—1949, sygn. 6, s. 25, Protokół J. Szymmera z II posiedzenia Prezydium Wojewódzkiej Rady WFiPW z 26 IV 1947.

Urzędem WFiPW na terenie koszar, prowadzona była społecznie przez dr. Pimpickiego i pielęgniarkę Marię Pchert. Pacjentów przyjmowano trzy razy w tygodniu (wtorki, czwartki i soboty) w godz. od 15.00 do 17.00. Administracyjnie i finansowo podlegała Wojewódzkiej Służbie Zdrowia. Podstawowy sprzęt medyczny niezbędny do badań sportowców, jak waga, dynamometr i spirometr M. Pimpicki otrzymywał od innych lekarzy z innych województw. Niedostatek lekarzy oraz niechęć do badań większości zawodników powodowały, iż zakres opieki medycznej sprowadzał się przede wszystkim do doraźnej pomocy podczas zawodów. Dużym sukcesem, jak ocenia dr Pimpicki, było przekonanie wielu sportowców do potrzeby badań lekarskich niezależnie od udziału w imprezach sportowych. Do połowy 1947 r. przychodnia przebadala 394 sportowców i 20 uczniow³².

W tym czasie istniały 4 związki okręgowe i 10 klubów sportowych. Zorganizowano 3 imprezy sportowe o charakterze ogólnopolskim i 13 imprez wewnętrznych oraz 13 kursów szkoleniowych. Do lipca działalność sportową wśród młodzieży prowadziło 7 klubów podporządkowanych KS „Zryw”. Poza Olsztynem, który posiadał sekcję piłki nożnej, siatkówki, boksu i tenisa stołowego, pozostałe były klubami jednosekcyjnymi, zajmującymi się piłką nożną³³. W ocenie Wojewódzkiej Rady WFiPW na tysiąc osób młodzieży szkolnej w wieku od 16 do 20 lat na terenie województwa przypadało: 3 siatki i 5 piłek do gry w siatkówkę, 4 piłki do koszykówki, 2 do szczypiorniaka, 4 do piłki nożnej i 1 para rękawic bokserskich³⁴. Powyższe liczby ukazują jednocześnie problemy, z którymi borykał się sport wojewódzki. Dochodziły także kłopoty natury wychowawczej, o czym świadczył okólnik wystosowany do powiatowych rad WFiPW, okręgowych związków i klubów, w którym potępiano niesportowe zachowanie zawodników, picie alkoholu i krytykowanie orzeczeń sędziowskich³⁵.

Zgodnie z regulaminem Wojewódzkiej Rady postanowiono organizować powiatowe rady WFiPW, a także pobudzić do działania Okręgową Komisję Związków Zawodowych i Związek Samopomocy Chłopskiej. W lipcu i sierpniu 1947 r. zatwierdzono powiatowe rady WFiPW w Węgorzewie, Reszlu, Szczytnie, Pasłęku i Ostródzie. Działalność rad WFiPW od początku trafiała na trudności. W sprawozdaniu dla Ministerstwa Administracji Publicznej wojewoda W. Jaśkiewicz informował o braku środków finansowych, odrywaniu szczupłego personelu referatu gmin do innych zadań, jak akcja przesiedleńcza, różnego rodzaju kontrole, a przede wszystkim o braku odpowiednich osób, które mogły „poświęcić się pracy w dziedzinie wf”³⁶. Przyczyny należy upatrywać w ignorancji rad terenowych nowych zadań, a także niekompetencji pracowników rad

32 *Poddawać się badaniom lekarskim*, *Życie Olsztyńskie*, 1947, nr 39 z 9 VI.

33 APO, Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. I/VII/14, s. 86, Sprawozdanie za maj z działalności KS „Zryw” sporządzony przez Z. Wacha z 7 VI 1947.

34 APO, Urząd Wojewódzki, sygn. 391/6, s. 29, Protokół z III plenarnego posiedzenia Wojewódzkiej Rady WFiPW w Olsztynie z 1 VI 1948.

35 APO, Urząd Wojewódzki, sygn. 391/88, s. 268, Sprawozdanie Z. Bendrowskiego z działalności Wojewódzkiej Rady WFiPW za lipiec z 1 VIII 1947.

36 APO, 1946—1947, sygn. 88, s. 274, Sprawozdanie wojewody W. Jaśkiewicza do Ministerstwa Administracji Publicznej z 9 X 1947.

powiatowych. Miejscowa prasa donosiła także o stagnacji w terenie. Chlubny wyjątek stanowił MKS „Matura” w Giżycku. Powstające sekcje i kluby często nie informowały wojewódzkich władz sportowych o swoim istnieniu.

W sprawozdaniu oceniającym działalność Wojewódzkiej Rady WFiPW do grudnia 1948 r. uwidoczniło się doraźne rozwiązywanie problemów ruchu sportowego w województwie. Efekt prac był o wiele skromniejszy niż zakładano. W podsumowaniu napisano „Charakteryzując ogólną działalność Wojewódzkiej Rady WFiPW należy zauważyć, że największą bolączką był brak odpowiednich funduszy na realizację zamierzonych celów. Szczupłe dotacje nie wystarczały nieraz na zaspokojenie potrzeb związanych z rozwojem kultury fizycznej i sportu. Należy jednak zauważyć, że rady terenowe jak i Wojewódzka Rada stworzyły bazę, na której rozwijać się będzie w przyszłości ideologia i działalność nowych władz kultury fizycznej”³⁷.

Już w sierpniu 1947 r. Prezydium Państwowej Rady WFiPW wyraziło swój krytyczny stosunek do dekretów wydanych przez Krajową Radę Narodową gdyż nie zostały one skoordynowane z innymi aktami prawnymi. Nie zostały również uzgodnione ze wszystkimi urzędami i organizacjami mającymi wpływ na rozwój kultury fizycznej w Polsce³⁸. Nie określały też, kto ma pokrywać koszty przedsięwzięć kultury fizycznej³⁹. Powstały bowiem duże różnice między głośzonymi hasłami a środkami materialnymi na ich realizację. Brak proporcji i zaleceń dotyczących kierunków rozwoju powszechnej i masowej kultury fizycznej spowodował powstanie rozbieżności w pracy urzędów i rad wychowania fizycznego⁴⁰. Także i z tych powodów rady terenowe w Olsztyńskim nie spełniły oczekiwanych nadziei. Nie znaleziono żadnych dokumentów dotyczących współpracy terenowych rad WFiPW z powiatowymi urzędami WFiPW oraz klubami sportowymi.

W pierwszych powojennych latach stan liczbowy kadry szkoleniowej w województwie olsztyńskim przedstawiał się katastrofalnie. W powstających sekcjach i klubach sportowych treningi prowadzili wyróżniający się zawodnicy. Absolwenci CIWF byli nieliczni. Należeli do nich wspomniani G. Alakrytska, L. Szczerbicki w Olsztynie oraz Władysław Anders w Nowym Mieście. Tak przedstawiał się stan osobowy nauczycieli i instruktorów z wyższym wykształceniem. W 1945 r. w kraju pracowało stu osiemdziesięciu nauczycieli — absolwentów przedwojennych studiów wyższych wychowania fizycznego i kursów nauczycielskich⁴¹.

Pierwsze kursy organizowane przez Wojewódzki Urząd WFiPW miały zaspokajać potrzeby wychowania fizycznego w okręgu. Kursanci zaznajamiali się z najbardziej popularnymi dyscyplinami. Natomiast okręgowe związki sportowe rozpoczęły działalność od prowadzenia kursów sędziowskich. Wyni-

37 APO, 1948—1949, sygn. 89, ss. 387—388, Sprawozdanie J. Szyrmera z całokształtu działalności WRWFIPW za czas od 11 IV 1947 do 1 XII 1948.

38 AAN, zespół PUWFIPW, sygn. 2, ss. 2—4, Notatka memoriałowa Prezydium Państwowej Rady WFiPW przy Ministrze Obrony Narodowej z 18 VIII 1947.

39 Wydatków na kulturę fizyczną nie uwzględniono w trzyletnim planie gospodarczym, *ibidem*, s. 4.

40 *Ibidem*, s. 4; AAN, Główny Komitet Kultury Fizycznej, sygn. 120/6, s. 1, Okólnik nr 4 z 31 I 1949.

41 A. Gutowski, *Drogi rozwoju kultury fizycznej w Polsce Ludowej w latach 1944—1956*, Warszawa 1964, s. 139 (mps).

kało to z potrzeby nadania rozgrywkom bardziej atrakcyjnego i profesjonalnego charakteru. Wraz z rywalizacją rosło także zapotrzebowanie na dobrze przygotowanych sędziów sportowych. Potwierdzały to wydarzenia na boiskach, które tak komentowała miejscowa prasa: „O wyniku zadecydował sędzia, który nie znał elementarnych podstaw sędziowania”⁴². Pomocne okazały się uprawnienia sędziowskie nadane przez Polski Związek Piłki Nożnej. Uzyskali je: Tytus Gielig, Tadeusz Kraus, Włodzimierz Sekuła i Zdzisław Uryn. Niezbyt profesjonalnie prowadzone mecze były niejednokrotnie przyczyną wielu incydentów wśród rywalizujących zespołów. Należy jednak podkreślić, iż kursy sędziowskie, w których brali udział najlepsi zawodnicy, przyuczały również do prowadzenia treningu, co w tym czasie w zupełności wystarczało. W połowie 1946 r. Wojewódzki Urząd WFIPW ufundował dwa miejsca ze stypendium dla chętnych do studiowania w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie.

Braki kadrowe najbardziej odczuwały drużyny piłkarskie. Młodzież wyjątkowo interesowała się piłką nożną, a kluby z reguły nie potrafiły zapewnić prawidłowej opieki trenerskiej. Miało to znaczenie tym większe, iż MOZPN prowadził regularnie mistrzostwa okręgu, których zwycięzcy bezskutecznie startowali w krajowych rozgrywkach o awans do I ligi. Organizował również mecze towarzyskie. Miały one pomóc w osiągnięciu wyższych umiejętności piłkarskich. Z reguły jednak reprezentacja Olsztyna ponosiła porażki. Podobnie było w rozgrywanym Pucharze Ziem Odzyskanych. Dostrzegą to prasa lokalna, pisząc „Żaden z prawie 20 klubów nie potrafił nad sobą popracować” i dalej „Ani jeden klub nie potrafił zdobyć się na wykwalifikowanego trenera i w rezultacie na systematyczną pracę”⁴³. Pewien zwrot spowodowało przybycie trenera Ryszarda Koncewicza wydelegowanego przez PZPN do prowadzenia pokazowych treningów z piłkarzami Olsztyna i Ostródy. Obecność znakomitego trenera z pewnością podniosła poziom pracy szkoleniowej. Nie na tyle jednak, by nastąpiła natychmiastowa poprawa wyników. Niewątpliwie sukcesem związku było upowszechnienie piłkarstwa wśród młodzieży.

Problemy związane z brakiem instruktorów nurtowały także środowisko bokserskie. Praca szkoleniowa prowadzona przez byłych zawodników nie zawsze mogła sprostać zadaniom. Aby zmienić ten stan rzeczy (w kwietniu 1948 r.), wystosowano zaproszenie do trenera kadry narodowej Feliksa Sztamma. Przez dwa tygodnie prowadził on kurs nauczania technik bokserskich i treningu sportowego dla całej kadry szkoleniowej i sekundantów. W tym okresie wyróżniali się zawodnicy: Roman Kamiński, Henryk Michalski, Bogdan Pilecki, Franciszek Wojciukiewicz.

W lepszej sytuacji kadrowej znajdowała się lekkoatletyka. Sprawami szkolenia zajmowali się tu absolwenci szkół wychowania fizycznego. Świadczyło o tym powołanie L. Szczerbickiego na centralny obóz sportowy, gdzie prowadził zajęcia z lekkoatletami⁴⁴. Potencjał kadrowy miał niewątpliwie wpływ na organizację kolejnych zimowych mistrzostw Polski w Olsztynie (luty 1948).

42 MKS „Matura” w Giżycku *święci sportowym przykładem na prowincji*, Życie Olsztyńskie, 1947, nr 23 z 23 V.

43 *Bilansujemy sezon piłkarski. Brak trenera zaważył na naszych wynikach*, Życie Olsztyńskie, 1947, nr 182 z 30 X.

44 AAN, Zespół PUWFIPW, sygn. 72, ss. 1–2, Rozkaz organizacyjny T. Kuchara z 20 VI 1946.

Poprzedziły je halowe mistrzostwa okręgu, w których startowali zawodnicy i zawodniczki z siedmiu klubów. W ogólnej punktacji zwyciężył MKS „Lechia” przed HKS i SKS „Społem”. Wyloniona reprezentacja województwa w mistrzostwach Polski uzyskała rezultaty, które pozwoliły patrzeć optymistycznie w przyszłość. Sztafeta 4 × 50 m w składzie: Jerzy Rutkowski, Zdzisław Klemens, Henryk Rosochacki i Stanisław Klemens (MKS „Lechia”) zdobyła mistrzostwo kraju. Natomiast wicemistrzostwo Polski uzyskali: B. Lipski w biegu na 60 m oraz Kazimiera Cieślewicz z KS „Pocztowiec” w pchnięciu kulą, III miejsce osiągnął T. Abramski w trójskoku. W ogólnej punktacji klubowej MKS „Lechia” zajął siódme miejsce.

Wyniki potwierdziły dobry poziom sportowy. Sukcesami mogli się też poszczycić lekkoatleci ze szkół średnich. Zawodnicy międzyszkolnych klubów sportowych reprezentowali Olsztyńskie w zawodach centralnych i międzyokręgowych. W 1948 r. w I Ogólnopolskich Igrzyskach Szkół Średnich Ogólnokształcących i Zawodowych we Wrocławiu reprezentacja województwa zajęła pierwsze miejsce. Indywidualnie M. Ilwicka wygrała w skoku w dal, a Z. Klemens został rekordzistą Polski w pięcioboju szkolnym⁴⁵.

Zainteresowanie tenisem stołowym doprowadziło do utworzenia z początkiem 1948 r. Mazurskiego Okręgowego Związku Tenisa Stołowego, którego prezesem został T. Abramski. W najbliższych miesiącach związek przeprowadził indywidualne i drużynowe mistrzostwa okręgu, przedstawiając na łamach prasy najlepszych pingpongistów. Zwyciężył wówczas Arnold Frudko przed Włodzimierzem Sekułą. Do tej pory, mimo braku własnego związku, sekcje prowadziły działalność organizując między sobą zawody oficjalne i towarzyskie. Łatwość organizowania gry miała duży wpływ na zainteresowanie tym sportem. W kronice KS „Gwardia” dotyczącej tamtych lat czytamy: „Tenis stołowy szybko znalazł amatorów” i dalej „Sekcja posiadała 3 stoły, sprzęt i wielu członków”⁴⁶. Zaciekawienie tenisem stołowym wynikało głównie z prostoty gry. Nie było kłopotów z pomieszczeniami do prowadzenia zajęć. Treningi i zawody odbywały się w świetlicach klubowych lub instytucji wspierających. Rozprzestrzenianie się tej dyscypliny nie wpływało jednak na wzrost poziomu sportowego. Pokazały to pierwsze zawody z Lublinem, w których reprezentacja Olsztyna przegrała 10 : 0.

Po raz pierwszy mieszkańcy Olsztyna mieli możliwość obejrzenia meczu piłki ręcznej między zespołami MOZPR i szkolnym zespołem MKS „Lechia”. Zwycięska drużyna okręgowego związku (6:0) stanowiła zlepek zawodników piłki nożnej, siatkówki i koszykówki, w „Lechii” wystąpili lekkoatleci. Piłka ręczna nie miała tu tradycji. Nie znano zasad gry i nie miał jej kto uczyć.

Na mocy ustawy z 25 lutego 1948 r. nastąpiło rozdzielenie spraw związanych z wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym⁴⁷. Utworzony Główny Urząd Kultury Fizycznej stał się centralnym i samodzielnym organem administracji państwowej. Jego terenowymi agendami były wojewódzkie, powiatowe i miejskie inspektoraty kultury fizycznej.

Wojewódzki Urząd Kultury Fizycznej w Olsztynie rozpoczął pracę 1 kwie-

45 J. Długołęcki, *25 lat Szkolnego Związku Sportowego na Warmii i Mazurach*, Olsztyn 1978, s. 2.

46 *30 lat klubu sportowego „Gwardia” 1948—1978*, Olsztyn 1978, s. 23.

47 *Dziennik Ustaw RP*, 1948, nr 12, poz. 90.

tnia 1948 r.⁴⁸ Zgodnie z postanowieniami ustawy z lutego 1948 r. w zakres jego obowiązków wchodziła współpraca ze szkolnictwem oraz okręgowymi związkami sportowymi. Działalność WUKF zainaugurowano zebraniem, na którym powołano Wojewódzki Komitet Biegów Narodowych z udziałem przedstawicieli partii politycznych, organizacji młodzieżowych, związków oraz klubów sportowych. Popularyzacji sportu miały służyć biegi narodowe organizowane w całym kraju od 1948 r. Była to pierwsza masowa impreza sportowa, za którą odpowiadały urzędy kultury fizycznej. W Olsztyńskim wzięło w niej udział ponad 10 tys. osób. Z tego powodu na kilka dni przed zawodami WUKF otrzymał wagon sprzętu sportowego (koszulki, spodenki, trampki) do sprzedaży klubom sportowym⁴⁹. Biegi narodowe miały przyciągnąć jak najwięcej osób. Impreza na Stadionie Leśnym pod hasłem „Sport dla młodzieży”, mecze piłkarskie, sztafety międzyklubowe i walki bokserskie ściągały rekordową liczbę widzów.

W połowie maja nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora WUKF. W. Giedgowd przeniesiony został do Warszawy na kierownika Wydziału Wychowania Fizycznego GUKF. Na jego miejsce przyszedł Stanisław Rossa, dotychczasowy kierownik Ośrodka WF w Ostródzie. W tym czasie WUKF otrzymał od GUKF 600 tys. złotych na zabezpieczenie Stadionu Leśnego (należącego do WUKF), a w parę miesięcy później Ministerstwo Odbudowy przyznało 2,5 mln zł na konserwację stadionu⁵⁰. Przez najbliższe miesiące WUKF organizował imprezy masowe o charakterze propagandowym. Z okręgowymi związkami sportowymi organizował zawody i treningi dla młodzieży, najczęściej jednak w samym Olsztynie. Działalność rozpoczął Okręgowy Związek Szachowy. Pracę sportową prowadziło wówczas 20 klubów cywilnych, 6 klubów wojskowych, 3 kluby milicyjne, 6 związków sportowych oraz OMTUR, ZWM, Liga Morska, Jacht Klub Polski⁵¹. W tym czasie na terenie województwa olsztyńskiego powstało pierwsze zrzeszenie sportowe „Gwardia”, które w przyszłości miało odegrać doniosłą rolę w rozwoju sportu wyczynowego. Kolejne zrzeszenia od połowy 1949 r. przejmowały istniejące kluby sportowe.

Pod koniec 1948 r. uległa likwidacji Wojewódzka Rada WF i PW. Cały swój majątek przekazała utworzonej Wojewódzkiej Radzie do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej. Działalność nowej rady wspomagającej WUKF sprowadzała się do pracy ideologicznej i wychowawczej w związkach sportowych oraz pomocy w reorganizacji związków sportowych. Powstające zrzeszenia sportowe, mimo iż zmieniły gruntownie strukturę organizacyjną, nie miały wielkiego wpływu na działalność merytoryczną urzędu. W tym roku nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora WUKF. Nowym dyrektorem został Zygmunt Koziołowski.

Działalność urzędów i rad WF i PW w latach 1946—1948 w województwie olsztyńskim skłania do stwierdzenia, iż nie były one w stanie przyczynić się do rozwoju i upowszechnienia sportu na podległych im terenach. Oprócz uwarun-

48 AAN, Główny Urząd Kultury Fizycznej, sygn. 39, ss. 106—139. Sprawozdanie za I kwartał 1948.

49 *Wagon sprzętu sportowego*, *Życie Olsztyńskie*, 1948, nr 118 z 30 IV.

50 B. Woltmann (red.), *Lekkoatletyka w Polsce 1919—1994*, Warszawa 1994, s. 72.

51 AAN, PUWF i PW, sygn. 78, Stan urządzeń, s. 22.

kowań obiektywnych, jak zacofanie gospodarcze i kulturalne regionu, istotną przyczyną była również niekonsekwentna polityka, jaką prowadziły wobec sportu ówczesne władze partyjne i administracyjne. W ślad za deklaracjami słownymi nie szły środki finansowe (w tym płace pracowników), mające wspomóc realizację praktycznej strony rozwoju sportu. Wynikało to z faktu, iż urzędowi i radom WFiPW przyznano status rozwiązania tymczasowego w zakresie organizacji sportu w następstwie warunków społeczno-politycznych po II wojnie światowej. Mimo tak istotnych problemów Wojewódzki Urząd WFiPW miał szczęście do zatrudnionych w nim osób. W części byli to ludzie po studiach wychowania fizycznego, pozostali mieli wykształcenie średnie. Większość uprawiała sport wyczynowy już przed wojną, dlatego też ich praca miała wszelkie cechy profesjonalizmu.

Praca WKUF na rzecz rozwoju sportu i upowszechnienia kultury fizycznej oraz współpraca z władzami oświatowymi i olsztyńskimi związkami sportowymi miała bardziej planowy i szerszy charakter niż w przypadku WUWFiPW. Mimo to, wynikająca z ustawy z 25 lutego 1948 r. przebudowa państwowych struktur organizacyjnych sportu na terenie województwa olsztyńskiego przebiegała, jak się wydaje, zbyt wolno. W połowie 1948 r. na osiemnaście powiatów tylko sześć zatrudniało inspektorów kultury fizycznej⁵². Nieco lepiej przedstawiała się sytuacja w następnym roku. Brak kadry szkoleniowej sprawiał jednak duże kłopoty w rozwiązywaniu spraw organizacyjnych w terenie. Wiązało się to głównie z trudnościami finansowymi, co uniemożliwiało prowadzenie działalności na miarę oczekiwań środowiska.

W okresie 1948—1949 można dostrzec wyraźny wzrost zainteresowania sportem. Tak należy ocenić szerokie zainteresowanie masowymi imprezami WUKF. Wysiłki urzędu w celu popularyzacji sportu należy uznać za zadowalającą. Wydaje się też, iż różne orientacje polityczne działaczy sportowych w województwie reprezentujących OKZZ i ZRSS nie miały większego znaczenia dla pracy WUKF. Być może z osobistymi poglądami dotyczącymi kierunków rozwoju sportu w kraju, a tym samym w województwie, działacze olsztyńscy nie afiszowali się ze względu na sytuację polityczną w Polsce. Następowala już powolna zmiana klimatu życia sportowego, powodowana coraz większym upolitycznieniem sportu. Uchwała Biura Politycznego KC PZPR z 28 września 1949 r. wyznaczała kulturze fizycznej wysoką rangę w życiu politycznym narodu. Oznaczało to, że państwo dążyło do podporządkowania sportu aktualnym celom polityki na modłę radziecką.

Budowanie sportu polskiego po 1945 r. w województwie olsztyńskim było dziełem ludności napływowej, przybyłych tu sportowców i miłośników sportu. Liczne zawody organizowane rokrocznie przez poszczególne związki sportowe, jak mistrzostwa województwa, mecze towarzyskie i oficjalne oraz zawody o charakterze propagandowym gromadziły młodzież na starcie i widzów na trybunach, przyczyniając się do zacierania dotychczasowych podziałów i antypatii. Ukazywały wagę społeczną sportu oraz potrzebę jego uprawiania. Kibicowanie sportowcom integrowało widzów, a jednocześnie kreowało „boha-

⁵² APO, Urząd Wojewódzki, sygn. 391/6, Protokół z III plenarnego posiedzenia Wojewódzkiej Rady WFiPW w Olsztynie z 1 VI 1948, s. 29.

terów sportu”, którzy stawali się wzorami osobowymi młodzieży. Uczestniczenie w widowisku sportowym rodziło także spontaniczne postawy patriotyzmu lokalnego, a więc przywiązania do miejscowych klubów i ich barw. Nie miało to jednak żadnego wpływu na środowisko wiejskie. Szerszy udział młodzieży wiejskiej rozpoczął się od 1948 r. wraz z próbą umasowienia sportu. Mimo to należy uznać, iż sport olsztyński w pełni wykorzystał swój skromny potencjał szkoleniowy, notując sukcesy sportowe w kraju (Ia) w pierwszych latach powojennych.

Wykaz ważniejszych skrótów:

CIWF	—	Centralny Instytut Wychowania Fizycznego
GUKF	—	Główny Urząd Kultury Fizycznej
KKS	—	Kolejowy Klub Sportowy
MKS	—	Międzyszkolny Klub Sportowy
MOZLA	—	Mazurski Okręgowy Związek Lekkiej Atletyki
MOZPN	—	Mazurski Okręgowy Związek Piłki Nożnej
MOZPR	—	Mazurski Okręgowy Związek Piłki Ręcznej
OKS	—	Olsztyński Klub Sportowy
OKZZ	—	Okręgowa Komisja Związków Zawodowych
OSA	—	Oficerska Szkoła Artylerii
OZPN	—	Okręgowy Związek Piłki Nożnej
PZLA	—	Polski Związek Lekkiej Atletyki
PZPN	—	Polski Związek Piłki Nożnej
SKS	—	Spółdzielczy Klub Sportowy
WF i PW	—	Wychowanie Fizyczne i Przystosowanie Sportowe
WKS	—	Wojewódzki Komitet Sportowy
WUKF	—	Wojewódzki Urząd Kultury Fizycznej
ZRSS	—	Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych

**Zu den Anfängen vom Sport
in der Wojewodschaft Allenstein 1945—1949**

Zusammenfassung

Das Sportleben entwickelte sich vor allem in Allenstein und einigen größeren Städten der Wojewodschaft. Die Gründungen von Arbeitsgemeinschaften, Sportclubs und -vereinen resultierten aus den gesellschaftlichen Initiativen, anhand von Mustern aus Polen der Vorkriegszeit. Fast jede Berufsgruppe wollte eine eigene Sportorganisation gründen. Tonangebend bei diesem Prozeß waren vor allem die aus Wilna und Warschau stammenden Intelligenzkreise. In einigen Fällen handelte es sich sogar um bedeutende Sportler der Vorkriegszeit. Das Betreiben vom Sport wurde durch zahlreiche Objekte und Anlagen erleichtert, die aus der deutschen Zeit stammten. Trotz mancher Kriegszerstörung boten sie gute Basis für viele Initiativen. Der neuen Gemeinschaft von Ermland-Masuren war Sport bei der Integration sehr behilflich, insbesondere beim Ausmerzen von Trennungen und Antipathien. Sport verband Sportler und Zuschauer, die auf Sportplätzen und in Sportsälen „ihre“ Lieblingssportler zum Sieg ermunterten, wodurch der lokale Patriotismus unterstützt wurde.